ROK XII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 20

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 PAŹDZIERNIKA 1937 R.

XVII KONGRES CHEMII PRZEMYSŁOWEJ

Od dn. 26 września do 3 października r. b. obradował w Paryżu XVII Kongres Chemii Przemysłowej, zwoływany corocznie przez Towarzystwo Chemii Przemysłowej (Société de Chimie Industrielle). Kongres zeszłoroczny nie doszedł do skutku, gdyż wojna domowa w Hiszpanii przeskodziła realizacji zwołania Kongresu do Barcelony. Zjazd więc tegoroczny obejmował dwuletni dorobek w zakresie chemii przemysłowej, co znalazło swój wyraz zarówno w dużej ilości referatów, jak w znacznej ilości uczestników Kongresu (powyżej tysiąca).

Obok prac komisyjnych, prowadzonych w 19-tu sekcjach, tegoroczny Kongres charakteryzował się kilku bardzo poważnymi referatami, wygłoszonymi bądź na plenarnych posiedzeniach, bądź na specjalnie zwołanych zebraniach. Szczególnie ciekawy był wykład znakomitego uczonego, Georges Claude'a, wygłoszony w Sorbonie.

Prelegent w niezmiernie ciekawym, ilustrowanym licznymi doświadczeniami, a z wielkim temperamentem wypowiedzianym odczycie poruszył szereg tematów, jakie go interesowały w ciągu dotychczasowej działalności technicznej. Omówił więc sprawę acetylenu-dissous, ciekłego powietrza, rzadkich gazów, rur neonowych i ostatnich postępów w zakresie zastosowania gazów do oświetlenia elektrycznego, syntezy amoniaku i związków azotowych, wreszcie wyzyskania energii termicznej mórz. Wykład zorganizowany był nie tylko staraniem Kongresu Chemii Przemysłowej, lecz również odbywającego się równocześnie kongresu inżynierskiego. Miarą zainteresowania osobą prelegenta był fakt, że na godzinę przed rozpoczęciem odczytu trudno było znaleźć miejsca w wielkim amfiteatrze Sorbony, a ukazanie się prelegenta w drzwiach sali wywołało żywiołową i długotrwałą manifestację na jego cześć. Inne wykłady wygłaszane na zebraniach plenarnych, zebrały w osobach prelegentów bardzo wybitnych działaczów przemysłowych świata chemicznego. Tak więc o przemyśle niklu mówił Anglik, Sir Robert Mond, o przemyśle koksowniczym — Belg, O. Dony-Henault, o wpływie chemii na życie współczesne — Hiszpan, J. A. de Artigas, o korozji — Austriak, Prof. W. J. Müller, o hormonach i witaminach — Anglik, I. M. Heilbronn, o sztucznych włóknach ciętych — Niemiec, Prof. W. Eller z I. G., i t. d.

Polska zgłosiła na Kongres cztery referaty: Inż. F. Wiślicki — o znaczeniu sztucznych włókien z punktu widzenia ekonomicznego, Dr. B. Hepner — o nowej metodzie mikrooznaczania węgla i wodoru i o flawinach oraz purpuroflawinach, Inż. T. Zamoyski — o cechach rozwoju przemysłu chemicznego w Polsce. Polska delegacja na Kongres składała się z 4-ch osób: Inż. F. Wiślickiego, Dr. J. Landaua, Dr. H. Broniatowskiego, Inż. T. Zamoyskiego — reprezentujących Polską Akademię Umiejętności, Polskie Towarzystwo Chemiczne, Polski Narodowy Komitet Chemiczny, Centralny Związek Przemysłu Polskiego, Związek Przemysłu Chemicznego. Obok Polski, na Kogresie reprezentowane były następujące kraje: Anglia, Argentyna, Australia, Austria, Belgia, Czechosłowacja, Dania, Egipt, Hiszpania, Grecja, Japonia, Jugosławia, Kanada, Kolumbia, Litwa, Luksemburg, Marokko, Holandia, Niemcy, Norwegia, Portugalia, Rosja, Rumunia, Szwecja, Szwajcaria, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Turcja, Urugwaj, Włochy. Ogółem więc Kongres zebrał 31 narodów — łącznie z Francją.

Równocześnie z Kongresem Chemii Przemysłowej odbywał się cały szereg innych chemicznych zebrań i manifestacyj, jak posiedzenie Unii Międzynarodowej Chemii Czystej i Stosowanej, ogólne zebranie Maison de la Chimie, a przede wszystkim uroczystość 20-lecia istnienia Towarzystwa Chemii Przemysłowej (Société de Chimie Industrielle).

Szczególnie odświętnie obchodzona była rocznica założenia Towarzystwa Chemii Przemysłowej. Uroczyste zebranie odbyło się w wielkim amfiteatrze Maison de la Chimie w obecności Prezydenta Republiki Francuskiej i połączone zostało z powołaniem kilkunastu członków honorowych Towarzystwa najbardziej zasłużonych i najwybitniejszych chemików świata.

Wystarczy wskazać, że spośród chemików niemieckich członkowstwo honorowe otrzymał Dr. Karol Bosch (obecny prezes I. G.), spośród chemików amerykańskich — Irwing Langmur (laureat Nobla): aby zdać sobie sprawę z wielkiego wyróżnienia, jakim było nadanie członkowstwa honorowego. Polska jest jednym z krajów, który został wyróżniony aż dwoma nadaniami członkowstwa honorowego. Dyplomy otrzymali: Prof. Dr. Wojciech Świętosławski, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za prace w dziedzinie termochemii i Inż. Feliks Wiślicki, Prezes Tomaszowskiej Fabryki Sztucznego Jedwabu, za prace w dziedzinie sztucznych włókien.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI

Sp. Akc. „Boruta" w Zgierzu rozpoczęła produkcję następujących półproduktów organicznych:

ortotoluidyny, paratoluidyny, ortonitrotoluolu, paranitrotoluolu, dwuetylometaaminofenolu, ortodwuchlorobenzydyny, kwasu naftyloaminosulfonowego 1.8 (kwasu Peri), kwasu fenyloaminonaftalinosulfonowego 1.8.(kwasu Fenylperi), kwasu naftyloaminosulfonowego 1.5. (kwasu Laurenta), kwasu metatoluidynoortodwusulfonowego, kwasu naftyloaminodwusulfonowego 2.3.6. (kwasu amino R).

Jednocześnie Sp. Akc. „Boruta" zawiadamia, iż może pokryć całkowicie zapotrzebowanie rynku wewnętrznego na powyższe produkty.

Śląskie Kopalnie i Cynkownie, Sp. Akc., Katowice donoszą nam, że podjęły produkcję cynku chemicznie czystego do celów laboratoryjnych w ilościach całkowicie pokrywających wewnętrzne zapotrzebowanie.

ORGANIZACJA ZAKUPÓW

Jak wiadomo, przemysł chemiczny zasadniczo różni się od przemysłu mechanicznego tym, że w przemyśle mechanicznym decydującą rolę odgrywa robocizna, w przemyśle chemicznym natomiast — surowce i materiały pędne; koszt samych surowców dosięga 50 — 75% kosztów własnych. O ile sprawa usprawnienia robocizny w przemyśle mechanicznym znalazła wyraz w licznych pracach znanych pod nazwą syst. Taylora, o tyle usprawnienie zakupu nie jest dostatecznie opracowane nietylko w literaturze naszej, ubogiej w prace techniczne, lecz również w europejskiej, a nawet amerykańskiej. Jest rzeczą wprost niezrozumiałą, że sprawa naukowego kierownictwa, docenianego coraz głębiej w dziedzinie produkcji, nie znalazła zastosowania w tak ważnej dziedzinie jaką jest zakup w przemyśle chemicznym. Należy się przeto żywe uznanie Inż. Michałowi Bornsteinowi, znanemu ze swych licznych prac w dziedzinie naukowej gospodarki nietylko w naszym lecz i zagranicznym piśmiennictwie, który publikuje na łamach „Przeglądu Organizacji" szereg artykułów, poświęconych sprawom organizacji zakupu. Artykuły są rozszerzeniem wykładów w Instytucie Naukowej Organizacji i oparte na wieloletniej praktyce. W pracy swej autor, po omówieniu w zarysie systemu Taylora, przedstawia całokształt organizacji zakupu, słusznie podkreślając, że racjonalny zakup nie może być oparty na t. zw. „zmyśle kupieckim" albo ocenie na oko czy węch, lecz oparty być musi na podstawie naukowej. Inż. Bornstein porusza następujące tematy. Różnica między organizacją przemysłową amerykańską, pogłębiającą jedynie ekonomię czasu, lecz marnującą w niesłychany sposób surowce — a niemiecką — pierwszorzędnie gospodarującą nie tylko surowcami lecz odpadkami różnego rodzaju (tę ostatnią sprawę poruszył autor na I-ym zjeździe inżynierów chemików w Warszawie). Definicja surowców i materiałów fabrykacyjnych, rozbieżność interesów między dostawcą surowców, a przetwórnią. Wykresy Gantt'a wogóle, a w szczególności zastosowanie ich do spraw zakupu. Wykresy Sankey'a zakupu i przebiegu surowca przez przetwórnię; ocena surowca szczególnie pochodzenia organicznego, laboratoria przystosowane do masowego wykonania analiz surowców, zapasy surowców i materiałów pędnych i pomocniczych w zależności od zdolności produkcyjnej, centralizacja czy decentralizacja zakupu w związku z wielkością przetwórni. Właściwa organizacja biura zakupu — 2 typy rodzajów i etapów wykonywanych czynności. Kwalifikacje kierownictwa wydziału zakupów, opracowanie formularzy, stosowanie systemu dziesiętnego przy zakupie licznych artykułów, terminowość dostaw, normalizacja, sprawa opakowań. Technika zakupów i t. d.

Jeżeli uwzględnimy, na jak znaczne straty narazić może fabrykę niewłaściwy zakup, to stanie się zrozumiałe, że praca Inż. M. Bornsteina zasługuje na uważne przestudiowanie, a autorowi należy się wdzięczność za podjęcie i gruntowne opracowanie leżącego dotychczas odłogiem tego ważnego tematu.

KRONIKA

W dn. 30 września r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którym przyjęto w poczet członków Związku Łódzką Fabrykę Sadzy „Sadzan" w Łodzi, Pomorska 102. Postanowiono na dzień 13 listopada r. b. zwołać nadzwyczajne Walne Zgromadzenie w celu wyboru władz Związku, zgodnie z wymaganiem nowego Statutu. Wysłuchano sprawozdania z aktualnych rokowań o traktaty handlowe. Postanowiono, w myśl propozycji Dyrekcji Polskiego Radia, zorganizować serię dziesięciominutowych przemówień radiowych popularyzujących krajowy przemysł chemiczny i jego najważniejsze działy. Wyrażono zgodę na propozycję Komitetu Redacyjnego „Przeglądu Garbarsko-Technicznego", aby dołączać do tego miesięcznika numery naszych „Wiadomości Przemysłu Chemicznego". Ponadto przedyskutowano szereg bieżących zagadnień.

Zainteresowanie sprawami bezpieczeństwa pracy w przemyśle wogóle, a w przemyśle chemicznym w szczególności, rośnie coraz znaczniej. Jest to bowiem temat, który w jednakowym bodaj stopniu interesuje przedsiębiorcę jak inżyniera, jak wreszcie robotnika. Dlatego też Sekcja Bezpieczeństwa Pracy Związku Przemysłu Chemicznego nie ogranicza się do normalnej działalności, polegającej na opracowywaniu i ogłaszaniu instrukcyj bezpieczeństwa, zbierania się w kompetentnym acz szczupłym gronie celem omawiania nasuwających się zagadnień bezpieczeństwa — ale przystępuje obecnie do działalności na szerszym terenie.

W tym też celu zorganizowany został wstępny kurs bezpieczeństwa pracy w przemyśle chemicznym, który odbędzie się dn. 21 i 22 października r. b. o godz. 17-ej w obydwu dniach, w sali Muzeum Techniki i Przemysłu, Tamka 1 w Warszawie. Prelegentem będzie znany fachowiec w zakresie bezpieczeństwa pracy, p. Inż. Andrzej Mazurkiewicz, który mówić będzie na temat zagadnień organizacji bezpieczeństwa pracy zagranicą i u nas. Najgoręcej zachęcamy wszystkie przedsiębiorstwa chemiczne do wydelegowania na te odczyty inżynierów i chemików, interesujących się sprawami bezpieczeństwa pracy.

Pod przewodnictwem p. Viceministra K. Sokołowskiego odbyło się w Ministerstwie Przemysłu i Handlu posiedzenie, poświęcone sprawie badań nad bilansem płatniczym Polski. Badania te obecnie skoncentrowano będą w Instytucie Koniunktur Gospodarczych i Cen i prowadzone będą nowymi metodami. Kwestionariusze ankietowe zostały już rozesłane przez Instytut do poszczególnych przedsiębiorstw i firm.

Sp. Akc. „Boruta" w Zgierzu wydała broszurę przedstawiającą własności i zastosowanie wytwarzanych przez „Borutę" przyśpieszaczy i antyutleniaczy dla przemysłu gumowego.

Zakłady „Boruty" produkują następujące przyśpieszacze:

Rezinol M (merkaptobenzotiazol)
Rezinol DM (dwusiarczek merkaptobenzotiazolu)
Rezinol D (dwufenyloguanidyna)
Rezinol F (mieszanina dwusiarczku merkaptobenzotiazolu i dwufenyloguanidyny)
Rezinol DO (symetr. dwuortotoliloguanidyna)
Rezinol T (dwusiarczek czterometylotiuramu)
Rezinol B — przyśpieszacz o opóźnionym działaniu
Antyutleniacz: Rezamina B (fenylo-beta-naftyloamina).

Każdy z tych środków ma swój specjalny zakres zastosowania, nie ustępując przy tym w swych własnościach preparatom pochodzenia zagranicznego. Sp. Akc. „Boruta" posiada w opracowaniu szereg dalszych przyśpieszaczy i antyutleniaczy.

Broszura „Boruty" wyróżnia się zarówno przejrzystością tekstu jak i estetyczną formą zewnętrzną.

Koło Rodziny Urzędniczej przy Min. Przemysłu i Handlu opracowało specjalny podręcznik, zawierający szczegółowy, jasny, krótki i dokładny spis organizacji władz i urzędów ze wskazaniem ich kompetencji, oraz podający metody postępowania przy takich sprawach, jak np. przywóz i wywóz towarów, ich clenie, opłaty taryf kolejowych i portowych, załatwianie formalności dewizowych i t. p. Podręcznik ten ukaże się w najbliższym czasie, a Redakcja Informatora pragnie ożywić jego treść przez dodanie działu ogłoszeniowego.

Zwracając uwagę fabryk chemicznych na pożytek umieszczenia ogłoszeń w tym wydawnictwie, informujemy równocześnie, że deklaracje i teksty ogłoszeniowe przyjmuje „Stowarzyszenie Rodzina Urzędnicza" — Ministerstwo Przemysłu i Handlu, Warszawa, Elektoralna 2.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 70 z dnia 29 września 1937 r. pod poz. 518 ukazało się rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 30 sierpnia r. b. w porozumieniu z Ministrami Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 22 kwietnia 1937 r. o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła.

W związku z powyższym ekstrakt quebrachowy (poz. 424, Uwaga) suchy nie rozpuszczający się w zimnej wodzie, sprowadzany przez porty polskie obszaru celnego będzie opłacał 60% dotych. cła normalnego.

Rozporządzenie obowiązuje od dnia 29 września 1937 r.

W Dzienniku Urzędowym Min. Skarbu Nr 22 z dn. 31 sierpnia 1937 ukazał się pod poz. 741 okólnik Min. Skarbu L. D. IV. 19698/37 z dnia 19 sierpnia 1937 r. w sprawie stosowania zniżek celnych konwencyjnych.

W Dzienniku Urzędowym Min. Skarbu Nr 22 z dn. 31 sierpnia 1937 ukazał się pod poz. 743 okólnik Min. Skarbu L. Dz. IV. 20808/3/37 z dnia 23 sierpnia r. b. w sprawie zmiany ustaleń wyniku rewizji celnej, dotyczących wagi towarów, ulegających wpływom atmosferycznym.

W tymże Dzienniku Urzędowym, pod poz. 744 ukazał się okólnik Min. Skarbu L. D. IV. 18321/3/37 z dnia 24 sierpnia r. b. w sprawie pobierania celnych opłat manipulacyjnych w przypadkach, gdy odprawa warunkowa staje się ostateczną.

W Dz. Urzęd. Min. Skarbu Nr. 25 ogłoszony został pod poz. 793 okólnik taryfikacyjny Min. Skarbu, wyjaśniający że przędzę, której poszczególne nitki są sporządzane z mieszanki różnych włókien (np. wełny i włókna sztucznego) należy clić wg. pozycji, przewidującej przędzę z takiego składnika, który podlega wyższej stawce celnej.

W „Monitorze Polskim" Nr 195 z dn. 26 sierpnia 1937 r. ukazał się pod poz. 323 okólnik C. 72 Ministerstwa Skarbu z dnia 18 sierpnia 1937 r. L. D. IV. 20548/2/37 w sprawie odprawy celnej środków wywołujących szkodliwe skutki dla zdrowia.

W związku z tym Min. Opieki Społecznej wyjaśnia, że pozwolenie na przywóz lub wywóz, wydawane przez Ministra Opieki Społecznej i Ministra Skarbu powinny być przedkładane przez strony wyłącznie przy odprawie celnej artykułów wymienionych w okólnikach Ministerstwa Skarbu L. D. IV. 30559/2/35 (Dz. Urzęd. Min. Skarbu NN. 21, poz. 658, 35 poz. 806, 13, poz. 416 i 12, poz. 398).

Generalne pozwolenie Ministra Skarbu z dnia 30 czerwca r. b. (Dz. Urz. Nr. 17, poz. 584) na dokonywanie odpraw celnych — pozostaje w mocy.

ORJENTACYJNE CENY NIEKTÓRYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

	Cena zł.
Aceton	330.—
Alkohol metylowy techniczny 98%	160.—
Alkohol metylowy czysty	225.—
Amoniak skroplony za 1 kg. NH_3	1.45
Azotan amonu	100.—
Azotyn sodowy	95.—
Benzol chem. czysty (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	80.—
Benzol handlowy 90%, (łącznie z opłatą na fundusz drogowy zł. 12)	75.—
Bisulfat	15.—
Boraks krystal. (franco st. odb.)	77.—
Chlor ciekły	90.—
* Chloran potasu, techn. miel.	170.—
* Chloran sodu techn.	150.—
Chlorek bielący (parytet Ząbkowice)	30 60
* Chlorek cynku w proszku biały	115.—
Chlorek wapnia	17.—
Chlorobenzol	150.—
Chloroform purissimum	650.—
* Cytrynian sodowy	550.—
Dwuchromian potasu	155.—
Dwuchromian sodu	125.—
Dwufosforan sodowy (brutto za netto)	57.—
Dwuwęglan sodowy	36.—
Fenol czysty	195.—
Formalina 40%	160.—
* Gliceryna destylowana 85% (franco st. odbiorcza)	300.—
* Gliceryna farmaceutyczna 90%	345.—
Karbid (franco st. odb.)	48.—
Karbolineum	22.—
Klej kostny (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	180.—
Klej skórny (brutto za netto franco st. odbiorcza)	
Gatunek Extra	250.—
Gatunek I	230.—
Krezol DAB4	75.—
Kwas azotowy 48°Bé za 100% HNO_3	80.—
Kwas azotowy 40°Bé za 100% HNO_3	66.—
Kwas azotowy tech. 36°Bé za 100% HNO_3	61.—
Kwas azotowy chem. czysty	100.—
Kwas mrówkowy 80%	200—210.—
Kwas siarkowy 60° Bé	4.25
* Kwaśny winian sodowy	620.—
* Kwas winowy i kwas cytrynowy dla celów spożywczych krystaliczny lub mielony (franco st. odb.)	450.—
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5 (brutto za netto)	15.—
Mączka rogowa 13/14% N (brutto za netto)	35.—
* Nadchloran potasu	150.—
* Naftalen czysty w łuskach	55.—
Octan metylu	300.—
Octan ołowiu gat. I	165.—
Octan sodu kryst.	90.—
* Oleina destylowana (franco st. odb.)	225.—
Oleum 20%	12.75
Potaż kalcynowany 90/92%	110.—
Potaż żrący topiony 88/92%	135.—
Saletra potasowa	105 —
Saletra sodowa przem.	50.—
Saletra sodowa rafin.	57.—
Salmiak rafinowany	85.—
Salmiak sublimowany	150.—
Siarczan amonu kryst.	24.—
Siarczan miedzi (parytet Warszawa)	73—74.—
Siarczek sodu 60/62%	52—54.—
Smoła preparowana	15.25
Soda amoniakalna	20.70
Soda żrąca (kaustyczna)	49.70
Sól glauberska krystaliczna	7.—
Stearyna (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	210.—
Superfosfat 16% (franco st. odbiorcza)	10.75
Toluen chem. czysty	95.—
Trójfosforan sodowy (brutto za netto)	65.—
Żelatyna techn. (brutto za netto, franco st. odbiorcza)	475.—

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i należy je rozumieć za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką należy rozumieć wraz z opakowaniem.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11.